

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
Κλείδα για το επαναληπτικό διαγώνισμα 26/7/2024 (τμήματα διετούς προετοιμασίας)

Διδαγμένο κείμενο

- A1. α. Λάθος β. Λάθος γ. Σωστό**
A2. α. ο Σωκράτης β. παρομοίωση

B1. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση ανά σημείο (•) = 10 μονάδες

Ο Σωκράτης μάς εισάγει στην αλληγορία του σπηλαίου παρομοιάζοντας τον κόσμο με σπηλιά και τους ανθρώπους με δεσμώτες. Η παρομοίωση είναι ένας συνήθης εκφραστικός τρόπος. Όταν όμως η παρομοίωση ή η μεταφορά δεν περιορίζεται σε μια έννοια ή φράση, αλλά εκτείνεται σε μεγαλύτερο τμήμα του κειμένου, σε μια εκτενή ενότητα, όπως συμβαίνει στη δική μας περίπτωση, ή και σε ολόκληρο το έργο, τότε εξελίσσεται σε αλληγορία.

- «**ἀπεικασον**» **ἀπεικάζω**: Απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/ σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. (3 μονάδες)

Μόνον αφού προχωρήσει κανείς στην αποσυμβολοποίηση των λεγομένων, θα είναι σε θέση να αντιληφθεί το πραγματικό νόημα των λόγων του ομιλητή. Η αλληγορία του σπηλαίου αναφέρεται στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του, αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης (*Φιλοσοφικός Λόγος, σελ. 103*).

«τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας.»

Παρουσιάζοντας ο Σωκράτης το θέμα του μύθου συνδέει οργανικά τη δίκαιη πόλη με την παιδεία. Σύμφωνα με αυτή τη φράση η μεταβολή προς το αγαθό στην πόλη είναι επιτεύξιμη, μόνο αν οι φιλόσοφοι γίνουν άρχοντες ή οι άρχοντες φιλόσοφοι. Παρακάτω στον μύθο παρακολουθούμε την πορεία διαμόρφωσης του φιλοσόφου – άρχοντα.

- **παιδεία καὶ ἀπαιδευσία**: Με τις λέξεις αυτές ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και ἄλλειψη παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): *τροφή γὰρ καὶ παιδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσει ἀγαθὰ ἐμποιεῖ, καὶ αὐτὴ φύσει χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων γίνονται [γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννᾷ καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ἀκόμη καλύτερες ἀπὸ τις προηγούμενες –μετάφραση Ι. Γρυπάρης].* Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό; (3 μονάδες)

- Ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί εδώ την αλληγορία:

α) για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Η μυθική αφήγηση αντισταθμίζει τυχόν ανεπάρκεια του ακροατή να κατανοήσει άμεσα τα υψηλά νοήματα.

β) Επίσης, ο εκφραστικός αυτός τρόπος τού είναι χρήσιμος όταν θέλει να θεμελιώσει απόψεις που δεν μπορούν να στηριχτούν με τη διαλεκτική ή για να ενισχύσει στη συνέχεια τη διαλεκτική, λειτουργώντας ως συμπλήρωμα της διαλεκτικής μεθόδου.

γ) Η αξία του μύθου είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Αξιοποιώντας την ως έναν αναλογικό συλλογισμό ο Πλάτων, επιχειρεί να δείξει πώς βλέπει τον κόσμο και όχι για να αιτιολογήσει την κατάστασή του.

δ) Ο Πλάτων πριν ασχοληθεί με τη φιλοσοφία υπήρξε ποιητής και χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη λογοτεχνική ικανότητα που είναι εμφανής στα έργα του. (4 μονάδες)

B2. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση ανά σημείο (•) = 10 μονάδες

- Σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα από το πλατωνικό κείμενο **έργο των ιδρυτών της πολιτείας («των οίκιστών»)**, δηλαδή του Σωκράτη και των συνομιλητών του, είναι να οδηγήσουν τα **ξεχωριστά πνεύματα («τὰς βελτίστας φύσεις»)**, τους φιλοσόφους, στην αρετή και στη θέαση του αγαθού («μέγιστον μάθημα») και να μην τους αφήνουν να αδρανούν («μη ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὁ νῦν ἐπιτρέπεται»)
  - Με τον όρο «φύσις» αρχικά εννοείται αυτό που ο άνθρωπος δεν μπορεί να κατασκευάσει ο ίδιος, αλλά το βρίσκει να προϋπάρχει. Μπορεί βέβαια με την τέχνη να το συμπληρώσει, αλλά δεν είναι σε θέση να το αλλάξει ουσιαστικά. Φύσις σε σχέση με τον άνθρωπο είναι τα χαρίσματα και τα ελαττώματα που έχει ως έμφυτο κτήμα του.
  - Για τον Πλάτωνα η «φύσις» παίζει καθοριστικό ρόλο στην εκλογή του άριστου βίου. Συγκεκριμένα, με τον όρο «βελτίστας φύσεις» ο Πλάτων εννοεί τους ανθρώπους με φυσικά χαρίσματα, όπως υψηλή ευφυΐα, οξύτητα πνεύματος, ψυχικές δυνάμεις κ.ά. Ο Πλάτων πιστεύει ότι δεν διαθέτουν όλοι οι άνθρωποι από τη φύση τις ίδιες πνευματικές ικανότητες και ψυχικές δυνάμεις και συνεπώς τα αποτελέσματα της παιδείας θα είναι ανάλογα των φυσικών προδιαθέσεων του ανθρώπου. (2 μονάδες)
- Ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος του πνεύματος οφείλει να επιστρέψει στην «σπηλιά», να ασχοληθεί με τα προβλήματα των απαιδευτων, να διαγνώσει τις ανάγκες τους, να τους διαφωτίσει και να τους δείξει τον δρόμο για το φως, να υποστεί τελικά ό,τι πρέπει στην προσπάθειά του να τους βοηθήσει.
κατάβασις < «καταβαίνειν»: Και αυτό το ουσιαστικό, όπως και το αντίστοιχο ρήμα, χρησιμοποιείται συμβολικά. Δείχνει μια πορεία επιστροφής: από τη θεωρητική ενασχόληση με σχετικώς αφηρημένα αντικείμενα, όπως τα μαθηματικά και η διαλεκτική, στην πρακτική αντιμετώπιση προβλημάτων της καθημερινής ζωής μέσα στην πόλη. Οι φύλακες, οι πεπαιδευμένοι, έχουν χρέος να επιστρέψουν στην καθημερινότητα και από ηγετική θέση να προσφέρουν στο σύνολο των πολιτών όσα έμαθαν και είδαν στην πορεία τους προς το Αγαθό. (2 μονάδες)
- Οι φύλακες λοιπόν, αφού θα έχουν εκπαιδευτεί ορθά και θα έχουν φιλοσοφήσει, οφείλουν να ωφελήσουν με τις γνώσεις τους και την αρετή τους την πόλη ολόκληρη. Ειδικότερα, οι φύλακες θα πρέπει, όταν φτάσουν στην ηλικία των 35 ετών, να άρχουν στον πόλεμο και να αναλαμβάνουν αξιώματα που αρμόζουν σε νέους. Όταν γίνουν 50 ετών, τότε πια μπορούν να μοιράζουν τον χρόνο τους ανάμεσα στη φιλοσοφία και στην άσκηση της εξουσίας. Όταν θα έχουν εκπαιδύσει τους διαδόχους τους, θα είναι έτοιμοι πια να φύγουν από τη ζωή και να κατοικήσουν στις νήσους των Μακάρων. (1 μονάδα)
- Από τη πλευρά του ο **Ισοκράτης στον Παναθηναϊκό του λόγο** αναφέρεται στην **αξία της διακυβέρνησης** από πεπαιδευμένους και ενάρετους ανθρώπους, πράγμα **ωφέλιμο για κάθε μορφή πολιτεύματος**. Είτε πρόκειται για ολιγαρχία, είτε για δημοκρατία, ή μοναρχία, επιβάλλεται για την ορθή τους λειτουργία η ανάληψη της εξουσίας από τους πιο ικανούς. Όταν στις θέσεις αυτές τοποθετούνται «κακοί» άνθρωποι, που χρηματίζονται και είναι αδιάφοροι για τα κρατικά συμφέροντα, οι πόλεις υποφέρουν. Ανάλογο είναι το αποτέλεσμα και όταν αναλαμβάνουν την εξουσία δημοκόλακες. Μόνον αφού έχουν πλέον φοβηθεί από όλα αυτά οι πολίτες αποδίδουν την εξουσία στους «καλύτερους και τους πιο μυαλωμένους», με αποτέλεσμα τελικά να εναλλάσσονται στην διακυβέρνηση άξιοι και ανάξιοι πολιτικοί. (3 μονάδες)
- Συμπερασματικά παρατηρείται γενικά μια **ταύτιση απόψεων** μεταξύ Πλάτωνα και Ισοκράτη σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση και των ρόλο των πεπαιδευμένων στη πολιτική ζωή. Το πρότυπο του σωστού κυβερνήτη είναι ανάλογο στους δυο διανοητές: Πλάτων: «**βελτίστας φύσεις**» = Ισοκράτης: «**καλύτερους και τους πιο μυαλωμένους**». Εάν θα έπρεπε κανείς να εντοπίσει κάποια διαφορά στις θέσεις που εκφράζονται στα δυο κείμενα, αυτή θα ήταν ότι ο Πλάτων δίνει μάλλον έμφαση στη γνωστική και πνευματική υπεροχή του φιλοσόφου-βασιλέως, ενώ ο Ισοκράτης προτάσσει την ηθική υπεροχή του. (2 μονάδες)
  - Μία ακόμη διαφορά είναι ότι ο Πλάτων προτείνει ένα συγκεκριμένο ιδανικό πολίτευμα, ενώ ο Ισοκράτης εκτιμά ότι σωστοί κυβερνήτες μπορούν να βρεθούν σε κάθε τύπο πολιτειακής διακυβέρνησης.

B3. είπον, αναπεπταμένην, αναγκάσαι, ικανῶς, ἴδωσι

B4. α. Σωστό β. Σωστό γ. Λάθος δ. Σωστό ε. Σωστό

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Γοργίου, Ελένης ἐγκώμιον, §6-9

[6] ἢ γὰρ Τύχης βουλήμασι καὶ θεῶν βουλευμάσι καὶ Ἀνάγκης ψηφίσμασιν

ἔπραξεν ἂ ἔπραξεν, ἢ βία ἀρπασθεῖσα, ἢ λόγοις πεισθεῖσα, <ἢ ὄψει ἐρασθεῖσα>. [...]

Εἰ οὖν τῇ Τύχῃ καὶ τῷ θεῷ τὴν αἰτίαν ἀναθετέον καὶ ἀποδοτέον, ἢ τὴν Ἑλένην τῆς δυσκλείας ἀπολυτέον. [...]

[8] Εἰ δὲ λόγος ὁ πείσας καὶ τὴν ψυχὴν ἀπατήσας, οὐδὲ πρὸς τοῦτο χαλεπὸν ἀπολογήσασθαι καὶ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι ὧδε.

Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν, ὃς σμικροτάτῳ σώματι καὶ ἀφανεστάτῳ θειότατα ἔργα ἀποτελεῖ.

δύναται γὰρ καὶ φόβον παῦσαι καὶ λύπην ἀφελεῖν καὶ χαρὰν ἐνεργάσασθαι καὶ ἔλεον ἐπαυξῆσαι.

Ταῦτα δὲ ὡς οὕτως ἔχει δεῖξω.

[9] δεῖ δὲ καὶ δόξῃ δεῖξαι τοῖς ἀκούουσι

Εἴτε βέβαια ἀπὸ θέλημα τῆς Τύχης καὶ ἐπιταγῆ τῶν θεῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἀνάγκης, (σύμφωνα με τις ἐπιθυμίες τῆς τύχης, τὰ σχέδια τῶν θεῶν, τὶς αποφάσεις τοῦ πεπρωμένου)

ἔκανε ὅσα ἔκανε, εἴτε ἐπειδὴ ἀρπάχτηκε με τὴ βία, εἴτε ἐπειδὴ πείσθηκε με λόγια, ἢ ἐπειδὴ (τον) ἐρωτεύθηκε γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ (τον) ἐμφάνιση, (/τὴν εἰκόνα του). [...]

Ἄν λοιπὸν πρέπει νὰ ἀποδώσουμε (ν' ἀποδώσει κάποιος) τὴν εὐθύνῃ στὴν Τύχῃ καὶ στὸ θεό, τὴν Ἑλένην πρέπει οὐπωσδήποτε νὰ τὴν ἀπαλλάξουμε (/ξεί) ἀπὸ τὴν ντροπὴ.

Ἄν ὁμως ἦταν ὁ λόγος που (τὴν) ἔπεισε καὶ ἐξαπάτησε τὴν ψυχὴ (τῆς), οὐτε σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση (/ὡς πρὸς αὐτό) εἶναι δύσκολο νὰ τὴν υπερασπιστεῖ κανεὶς καὶ νὰ ἀνασκευάσει τὴν κατηγορία (/εἶναι δύσκολη ἡ υπεράσπιση καὶ ἡ ἀνασκευή τῆς κατηγορίας...) ὡς ἐξῆς:

Ὁ λόγος εἶναι (ένας) μέγας δυνάστης, που (/γιατὶ αὐτός) ἐνῶ ἔχει τὸ πιο μικρὸ καὶ ἀφανὲς σῶμα (/με τὸ μικρότερο καί...), ἐπιτελεῖ (τὰ) ἔργα (τὰ) πιο θεϊκά.

γιατὶ μπορεῖ καὶ τὸ φόβο νὰ σταματῆσει καὶ τὴ λύπη νὰ διώξει καὶ χαρὰ νὰ προκαλέσει καὶ τὸν οἶκτο νὰ αυξῆσει.

Καὶ θα δεῖξω ὅτι εἶναι (/το πῶς συμβαίνουν) ἔτσι αὐτά.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ (τὰ) παρουσιάσω στους ἀκροατὲς μου καὶ μὲσω τῆς πεποίθησης / ἀποψῆς / σταθεροῦ ἰσχυρισμοῦ.¹

Γ2. κατὰ τὴν προτεινόμενη μοριοδότηση ἀνά σημεῖο (•) = 10 μονάδες

Στὸ Ἑλένης ἐγκώμιον ὁ Γοργίας ἀναλαμβάνει νὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ Ἑλένη δὲν εὐθύνεται που ἀκολούθησε τὸν Πάρη στὴν Τροία.

- Τέσσερις εἶναι οἱ ἀναφερόμενοι στὸ κείμενο λόγοι που ἐπηρέασαν τὴν Ἑλένη ὥστε νὰ οδηγηθεῖ τελικὰ στὴν πράξη αὐτή: 1) οἱ θεοί, ἡ τύχη, ἢ ἡ Ἀνάγκη 2) ἡ βία, 3) ὁ ἔρωτας ἢ 4) ὁ πειστικὸς λόγος τοῦ Τρώα πρίγκιπα. (4 μονάδες)
- Ἐρευνώντας τὸ ἐνδεχόμενο νὰ πείσθηκε ἡ Ἑλένη ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Πάρη, ὁ Γοργίας ὀρίζει τὴν ποίησιν ὡς ἔμμετρο λόγο (ὀνομάζω λόγον ἔχοντα μέτρον). (2 μονάδες)
- Οἱ ἀκροατὲς τοῦ ἔμμετρο λόγου καταλαμβάνονται ἀπὸ φρίκη γεμάτη φόβο (φρίκη περίφοβος), οἶκτο ὄλο δάκρυα (ἔλεος πολὺδάκρυς), πόθο γεμάτο με λαχτάρα (πόθος φιλοπενθής). (3 μονάδες)
- Τελικὰ, μὲσω τῶν λόγων ἡ ψυχὴ, παθαίνει ἡ ἴδια αὐτὰ που ξένα (ἐπ' ἄλλοτριων - διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴ) πράγματα καὶ σώματα παθαίνουν στὶς εὐτυχίες καὶ στὶς δυστυχίες τους. / δηλαδή = ἡ ψυχὴ, ἀπὸ τὰ πολλὰ λόγια, φθάνει νὰ συμπάσχει με ἄλλα άτομα, σαν οἱ δικές τους ἐπιτυχίες καὶ ἀποτυχίες νὰ ἦταν προσωπικὸ τῆς πάθημα.² (1 μονάδα)

¹ Ἄν ἦταν ὁ λόγος που ἔπεισε τὴν Ἑλένη, μάλλον ὁ λόγος θα πρέπει νὰ πείσει καὶ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ Γοργία. Ὁ λόγος ἰδωμένος ὡς ρητορικὴ ἰκανότητα εἶναι τὸ κύριο ὄπλο τοῦ σοφιστῆ. Αὐτὸ τὸ «δόξη» σχετίζεται με τὴν φράση «Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν». Καὶ στα δύο σημεία ὁ συγγραφεὴς προτρέπει ἐμμέσως τὸν ἀναγνώστη νὰ κρατῆσει τὴν ἀπαραίτητη ἀπόσταση ἀπὸ τὰ ὅσα διαβάσει. Ἔτσι ὁ τελευταῖος προειδοποιεῖται ὅτι ἡ υπεράσπιση τῆς ωραίας Ἑλένης μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀπατηλή... πρβλ. W. J. Verdenius, «Gorgias' Doctrine of Deception», στο J. Pratt, *Classical Antiquity* Vol. 34, (2015), pp. 163, Univ. of California Press.

² σχετικὰ με τὸ προβληματικὸ αὐτὸ ἐδάφιο βλ:

Ι. Γοργίου, Ἑλένης Ἐγκώμιον, Μτφρ: Π. Καλλιγιάς στο *Η Αρχαία Σοφιστική*, Ν.Μ. Σκουτερόπουλος, Γνώση 1991, «...ἡ ψυχὴ, με τὰ λόγια, παθαίνει ἡ ἴδια αὐτὰ που ξένα πράγματα καὶ σώματα παθαίνουν στὶς εὐτυχίες καὶ στὶς δυστυχίες τους.», καθὼς καὶ → Π. *The Encomium on Helen, by Gorgias, translated by LaRue Van Hook, The Classical Weekly, Vol. 6, No. 16 (Feb. 15, 1913)*, "since through discourse the soul suffers, as if its own, the felicity and infelicity of property and person of others."

Γ3. 10 σημεία (•) x 1 μονάδα = 10 μονάδες

α.

δείξαι: • **δεικνύναι**

μεταστῶ: • **μεθίστασο** (μεθίστω)
• **μετάστηθι**

γ. (...) η διάθεση που δηλώνεται από το ρήμα ἔπαθεν είναι:...

• **3. παθητική**

β.

ἀναθετέον: • **ἀναθείην**
• **ἀναθείης**
• **ἀναθείη**

ἀποδοτέον: • **ἀποδοίην**
• **ἀποδοίης**
• **ἀποδοίη**

Γ4. α. 4 σημεία (•) x 1 μονάδα = 4 μονάδες

«φέρε δὴ πρὸς ἄλλον ἀπ' ἄλλου μεταστῶ λόγον»:

- **Κύρια Πρόταση Επιθυμίας**
- εκφέρεται με (παρακελευσματικό μόριο) **φέρε** + **προτρεπτική υποτακτική**, γιατί δηλώνει (**έντονη**) **προτροπή** (προς τον ίδιο του τον εαυτό).

«Αἶ γὰρ ἔνθεοι διὰ λόγων ἐπωδαὶ ἐπαγωγοὶ ἡδονῆς, ἀπαγωγοὶ λύτης γίνονται»:

- **Κύρια Πρόταση Κρίσεως**
- εκφέρεται με **οριστική**, γιατί δηλώνει το **πραγματικό**. (σημείωση: **δεν** πρόκειται για δυο προτάσεις · αν όμως ο μαθητής προχωρήσει σε χωρισμό, μιλώντας για ασύνδετο σχήμα, η απάντησή του ας γίνει δεκτή.)

Γ4. β. 2 σχήματα λόγου, ένα για κάθε περίπτωση (•), x 1 μονάδα = 2 μονάδες

- Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν: Ας αναφερθεί (για **1 μονάδα**) **ένα** από τα ακόλουθα:
  - **υπερβατό σχήμα**. Η κανονική σειρά την λέξεων θα ήταν: *Λόγος ἐστίν μέγας δυνάστης*. Συνηθίζεται, να προηγείται το υποκείμενο με τους προσδιορισμούς του και να έπονται κατά σειρά το ρήμα, το αντικείμενο ή/και το κατηγορούμενο, επίσης με τους προσδιορισμούς τους.
* ας μη γίνει δεκτή τυχόν αναφορά σε «πρόταξη του κατηγορουμένου», δίχως την αναγνώριση του υπερβατού.
  - **προσωποποίηση**: Εδώ προσωποποιείται ο λόγος, μια αφηρημένη έννοια.
  - **παρήχηση του -σ-**, που επαναλαμβάνεται σε κάθε λέξη.
  - **υπερβολή**: ο λόγος δύσκολα μπορούμε να δεχτούμε ότι καταδυναστεύει το άτομο και μάλιστα, πολύ.
- Ταῦτα δὲ ὡς οὕτως ἔχει δείξω: Ας αναφερθεί (για **1 μονάδα**) **ένα** από τα ακόλουθα:
  - **υπερβατό σχήμα**. Η κανονική σειρά την λέξεων θα ήταν: *δείξω δὲ ὡς ταῦτα ἔχει οὕτως*.
  - **πρόληψη** (δεκτή και ως **πρόταξη**) του υποκειμένου της δευτερεύουσας στην κύρια πρόταση.
  - **αττική σύνταξη**: ταῦτα ἔχει.

Γ4. γ. 4 σημεία (•) x 1 μονάδα = 4 μονάδες

- ... **χαλεπὸν (ἐστί) ἀπολογήσασθαι** καὶ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι ... : **ἀπρόσωπη σύνταξη**.
- ... **δισσαὶ τέχνηαι εὗρηνται** : **παθητική σύνταξη**.
- ... **δισσὰς τέχνας εὗρήκαμεν** (ἡμεῖς) / **εὗρηται** (τις) / **εὗρήκασι** (οἱ ἄνθρωποι).

Ο Γοργίας εἶχε ἐπιλέξει τὴν παθητικὴν σύνταξιν στο χωρίο, ἀκριβῶς γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαστεῖ νὰ κατονομάσει τὸ ἐνεργὸν πρόσωπο (πὺν εἶμασθε τελικά ὄλοι εμεῖς). Ο Γοργίας δίνει **ἐμφραση** στο ἴδιο το **συμβάν** / ἐνέργεια / πράξη. Το ὕφος γίνεται πῖο ἀπρόσωπο καὶ τυπικό, ἐνῶ ο λόγος ἀποκτὰ περισσότερη ποικιλία.